

Polegli w obronie sprawy polskiej

WYDZIAŁ MIĘDZYPARTYJNY
LUBUSKA
ul. ...
21-500 ...
tel. 361-11 telex 863187

MN-152

Wojna oraz okupacja hitlerowskich Niemiec spowodowały olbrzymie straty w ludziach, kulturze i gospodarce narodu polskiego. Szczególnie bolesne, nieodwracalne były straty w ludziach. Wielu Polaków poległo z bronią w ręku w walkach frontowych, w walkach prowadzonych przez liczne oddziały partyzanckie w latach okupacji, ale najwięcej zginęło bezbronnych w walce o zachowanie bytu narodowego, zagrożonego przez ludobójczego okupanta, pragnącego za wszelką cenę rozszerzyć na podbitych terenach swoją "przestrzeń życiową". W tym celu, bezwzględny okupant stosował wszelkie, najbardziej zbrodnicze środki zagłady Narodu.

Rozstrzeliwał na ulicach miast zatrzymanych "zakładników". Morzył głodem ludzi w licznych obozach koncentracyjnych i obozach zagłady, a wygłodzonych, bitych, maltretowanych i wyniszczonych nadmierną pracą wieszał, rozstrzeliwał i uśmiercał w komorach gazowych, paląc zwłoki w krematoriach. Zadawał straszliwe cierpienia więzionym kobietom przeprowadzając na nich zbrodnicze "doświadczenia lekarskie", kończące się najczęściej śmiercią przymusowych "pacjentek"^{1/}. Rozstrzeliwał bez sądu podejrzanych o pomoc udzieloną jeńcom wojennym lub Żydom zamkniętym w "gettach".

Zamknął wyższe uczelnie i szkoły średnie, a ludzi nauki i oświaty wysyłał do obozów zagłady na niechybną śmierć. Na terenach włączonych do Rzeszy zamknął i szkoły podstawowe, a nauczycieli więził i mordował, o czym świadczą masowe groby w lasach Skrwilna czy w wądołach Fordonu^{2/}. W Generalnej Guberni traktowanej jako kolonię i kopalnię niewolniczej siły roboczej dla Wielkiej Rzeszy wprawdzie zostawił szkoły podstawowe, ale zabronił nauczania geografii i historii polskiej, a za tajne nauczanie tych przedmiotów karał surowo ofiarnych nauczycieli.

Ludzi nauki, oświaty i kultury niszczył z całą bezwzględnością. Pragnął podbity naród pozbawić jego duchowych przywódców, aby pozostała ludność łatwiej wykorzystać do pracy na rzecz Niemiec. Dążył do złamania ducha narodu, ale zawiódł się. Naród wbrew wszelkim trudnościom bronił swoich praw do życia. Ponościł ofiary, ale walczył manifestując swoje prawo do samodzielnego bytu narodowego i politycznego.

Wśród walczących, a zwłaszcza w obronie nauki, oświaty i kultury narodu w okresie okupacji, znaleźli się liczni nauczyciele, absolwenci Seminarium Nauczycielskiego i Liceum Pedagogicznego w Leśnej Podlaskiej. Walczyli i ponosili ofiary. Część zginęła na froncie, część w partyzantce, ale najwięcej w więzieniach i obozach. Ci, którym Los pozwolił przeżyć gehennę okupacji, więzień i obozów, postanowili ustalić listę poległych i pomordowanych, aby ocalić ich bohaterskie postacie od zapomnienia. Lista jeszcze nie pełna, a już świadczy o dużych ofiarach^{3/}. Ustalone już nazwiska poległych i pomordowanych przez okupanta zostały wzmienione w czasie apelu poległych podczas uroczystości odsłonięcia pomnika ku czci bojowników ruchu oporu w latach 1939 - 1945 w Leśnej Podlaskiej w dniu 20 listopada 1971 roku: Cześć ich pamięci!

1. Borkowski Artur	- zginął w Oświęcimiu
2. Caruk Zygmunt	- zginął w kampanii wrześniowej
3. Chełstowski Zygmunt	- rozstrzelany przez gestapo
4. Chomiuk Franciszek	- rozstrzelany przez gestapo
5. Czopiński Stanisław	- zginął w Oświęcimiu
6. Deneko Franciszek	- rozstrzelany przez gestapo w Łomazach
7. Derkacz Franciszek	- zginął w 1939 r.
8. Drylski Jerzy	- zginął w Oświęcimiu

9. Górecki Czesław - zginął w 1939 r.
10. Górski Zygmunt - zamordowany *na wschodzie, walczył*
11. Grylas Wacław - zginął w 1944 r.
12. Horbowiec Michał - rozstrzelany przez Niemców
13. Hornowski Kazimierz - zginął w obozie koncentracyjnym
- 14~~m~~ Kościacz Bolesław - rozstrzelany na Grabarce
15. Kościacz Stanisław - rozstrzelany na Grabarce
16. Kuczyński Leon - zginął w Oświęcimiu
17. Kurowski Stanisław - zginął w 1944 r.
18. Kotliński Marian - zamordowany przez hitlerowców
19. Lao Zygmunt - zginął w obozie koncentracyjnym
20. Lauferski Wacław - zginął w 1934 r.
21. Lesiuk Henryk - zginął w 1939 r.
22. Lesiuk Stefan - zginął w Katyniu
- 22~~a~~ Lesiuk *Franciszek* - zginął w 1939 r.
23. Lipka Jan - zginął w Katyniu
24. Łepecki Stanisław - zamordowany na Majdanku
25. Łukasik^{or} Bronisław - zginął na wschodzie
26. Łukaszuk Czesław - zginął w 1939 r.
27. Malewski Mieczysław - zginął w Oświęcimiu
28. Mironowicz Stefan - zginął w 1939 r.
29. Mróz Wacław - zginął w 1944 r.
30. Maksymiuk Kazimierz - zginął w 1939 r.
31. Onyszczuk Stanisław - zginął w czasie okupacji
32. Orluk Feliks - rozstrzelany przez Niemców
33. Patejuk Mikołaj - zamordowany przez gestapo
w Białej Podl.
34. Potiopa Szymon - zginął w walce nad Odrą w 1945 r.
35. Pietruczuk Roman - zginął w 1945 r. (*Był wśród abert-
mentów*)

Sacharuk

36. Przesmycki Marian - poległ pod Grudziądzem
37. Sacharuk Edmund - zginął w okresie okupacji
38. Sawczuk Franciszek - zginął w 1939 r.
39. Seweryn Jan - zginął w 1939 r.
40. Skolimowski Zygmunt - zginął w 1939 r.
41. Skorek Stefan - zginął w Oświęcimiu
42. Sokalski Eugeniusz - zginął w Katyniu
43. Sterniczuk ~~Beliks~~ - zginął w Dachau
44. Syczewski Eugeniusz - zginął w 1939 r.
45. Supronowicz Władysław - zginął w okresie okupacji
46. Tomczak Jan - poległ pod Berlinem w 1945 r.
47. Urbański Aleksander - rozstrzelany na Grabarce w 1940 r.
48. Walczuk Marcin - zginął w Oświęcimiu
49. Wasyluk Aleksander - poległ w walce z Niemcami w 1939 r.
50. Wawryniewicz Aleksy - zginął podczas okupacji
51. Woch Zbigniew - zginął jako lotnik w walce nad Francją
52. Załuski Władysław - zamordowany przez Niemców
53. Kozak Stefan - zginął podczas okupacji
54. Stoga Roman - zginął jako lotnik podczas lotu bojowego.
55. Kaszuba Marian - zginął w Kotyniu 1941 ?
- Gucewski 56. ~~Gucewski~~ Adam - zginął w Powstaniu warszawskim 1944r
57. Dróbk Władysław - zastrzelony w Szczebrzeszynie 1944r.
58. Kryk Jan p.por. AK - zginął w oblężeniu pod Osuchami 1944
59. Pietruczuk Józef - zginął w Łosicach 1944 r.
60. Drożdziel Ludwik - zginął na Majdanku jesień 1943 r.
61. Jakubczak Stefan - zginął w Mathausen 1941 r.
62. Rachoń Adolf
63. Tokendorf Tadeusz - zginął od granatu Brody Małe 1941r

Przypisy:

- 1/ Obóz koncentracyjny w Ravensbrück. Patrz wspomnienia operowanych więźniarek w Ravensbrück pod tytułem "Ponad ludzką miarę" Wyd. Książka i Wiedza 1968 r.
- 2/ W lasach Skrwilna pow. Rypin rozstrzelano i pochowano nauczycieli zebranych na konferencji z trzech sąsiednich powiatów łącznie około tysiąca osób. Wielu nauczycieli z miasta i powiatu Bydgoszcz zamordowano w początkach okupacji i pochowano pod Fordonem.
- 3/ Podana lista jest jeszcze nie pełna, brak poległych walczących o wolność na obczyźnie - w armiach państw zaprzyjaźnionych i podbitych przez hitlerowskie Niemcy.

Wstęp i przypisy
opracował Jan Makarski